

Joaquim Cusí

UN VIATGE A
L'IMPERI
DELS ASTRES

Edició de Daniel Genís

UN VIATGE A L'IMPERI DELS ASTRES

Col·lecció NITROS ^{MÍNIMA}

«Un viatge a l'imperi dels astres» es va publicar per primer cop amb el pseudònim d'Abel a Fantasies i contes per a gent jove, Gràficas Marina, Barcelona, 1961.

Edició digital: octubre de 2021

© d'aquesta edició: El Biblionauta
© del text: hereus de Joaquim Cusí
© de l'edició: Daniel Genís, 2021

Maquetació i disseny: El Biblionauta

ELBIBLIONAUTA
www.elbiblionauta.com
info@elbiblionauta.com

Aquest conte és una edició no venal per als subscriptors del web elbiblionauta.com. Res t'impedeix tornar a vendre'l ni compartir-lo amb altres persones, és clar, i no podem fer res per evitar-ho. No obstant això, si t'ha agradat i creus que val la pena, recomana als teus amics que el comprin. Al cap i a la fi, no és que tingui un preu exageradament alt, oi?

Un viatge a l'imperi dels astres

No ocupar-se de res més sinó del que passa a la Terra és no moure's de casa. La Terra és una illa minúscula en el mar immens de l'espai, en la qual es pot viure alegrement i còmodament gràcies a la calor, a la llum i a l'energia que ens envia el Sol.

Si meditem, observarem que a la Terra no hi falta res ni hi sobra res per a viure-hi: hi ha l'atmosfera, que comprèn l'oxigen en la quantitat justa per a regenerar la sang dels animals i la clorofil·la dels vegetals; hi ha l'aigua necessària per a mantenir l'equilibri de la vida: en forma de vapor en l'atmosfera perquè les plantes i els animals puguin conservar la humitat que fa falta a l'organisme; en forma d'aigua líquida que s'evapora, la condensació ininterrompuda de la qual ocasiona les pluges que assegurin la circulació de les aigües del subsòl perquè sigui mantinguda la humitat que necessiten les arrels per a extreure del sòl l'aliment que els és indispensable per a créixer, en forma de sang, de saba, de suc orgànic, que donen vida als cossos. Hi ha els vegetals, que extreuen la vida de la terra, vida que traspassen als animals quan d'ells s'alimenten; hi ha llum, hi ha calor, i sobretot hi existeix l'home, que fa de la Terra salvatge un paradís cultivat i habitable: hi edifica per protegir el cos de les inclemències del temps, treballa, inventa i crea per fer la vida còmoda en el planeta. Però tot això és vist, tocat i viscut; som a casa i traiem goig i profit de tot allò que tenim al nostre abast. Però, què s'esdevé fora del nostre planeta? Com s'ha apanyat l'home per esbrinar el que passa més enllà de la nostra Terra? Són problemes, aquests, que sempre han despertat la curiositat, afinat l'enginy, fomentat la inclinació, la paciència, la perseverança de persones inquietes i

han demanat segles d'estudi i una sens fi de càlculs que les intel·ligències joves i les indiferents no capeixen, càlculs que, pel que tenen d'extensos i complicats, no s'exposaran en aquest assaig.

Anem a viatjar, doncs, bracet de la imaginació, amb ulls encuriosits, per les regions siderals, a fi que el jove lector pugui formar-se una idea del que passa fora del Planeta...

Un missatge arribà de l'espai, més ràpid que la llum, en què es convidava un habitant del nostre planeta al naixement i bateig d'una estrella.

El missatge fou rebut, venturosament, pel meu cervell. Era ben concret: *«Via Láctea: Constelación Sagitario: Planeta Ofel de Santa Humilia: Mensaje de Invitación: Dentro pocos de vuestros días va a nacer una estrella en nuestra constelación. Invita a todos los planetas de nuestra Galaxia donde haya habitantes a enviarnos un delegado para presenciar el nacimiento y concurrir al bautizo de esta nueva estrella.»*

Era una ocasió única! Viatjar pels espais siderals per assistir a un esdeveniment com l'anunciat, on trobaria, sens dubte, centenars o milers d'habitants d'altres planetes, era una oportunitat que potser no es tornaria presentar mai més.

Com s'ho devien haver apanyat els habitants d'Ofel per enviar aquest missatge amb una tal rapidesa, i que fos intel·ligible per a nosaltres? No ens proposem esbrinar-ho: el missatge es rebé i ens disposàrem a fer honor al convit.

Segons Eddington, a la Via Làctia hi ha més de tres-cents milions d'estrelles que són, per tant, astres amb llum pròpia. Si cada astre lluminós tingués, com s'esdevé en el Sol, planetes habitats en el seu sistema, ¿quants milers de milions seríem presents al convit?

Suposàrem que no devia ésser així. De planetes feliços com la Terra que es trobin a certa distància d'un astre lluminós i emissor de calor perquè s'hi pugui desenrotllar la vida, no n'hi deu haver gaires. I els que hi

pot haver o bé estaran a prop d'un astre lluminós, com Mercuri, i, llavors, el calor excessiu no hi permetrà la vida, o n'estaran molt allunyats, com Neptú, i la manca de calor no hi permetrà tampoc el desenvolupament d'organismes vius. Pocs n'hi deu haver que es trobin en ple període de desenvolupament i que estiguin en situació de permetre-hi la vida.

Tenint com tenim els habitants de la Terra un astre com el Sol que, a justa distància, envii, dels 6.000 graus de calor que emet, els que la Terra necessita perquè pugui ser habitable, no deu ésser cosa massa corrent. Ens tranquil·litzàrem i ens disposàrem, doncs, a emprendre el viatge.

Acudírem a la imaginació com a guia, numen ràpid que recorre les distàncies més llunyanes en pocs segons. Ella s'oferí per servir-nos de conductora, de guia i d'ajuda.

La magnífica constel·lació del Sagitari es considera que ocupa el centre de la Via Làctia; està allunyada del Sol 32.000 anys llum. Com traslladar-nos-hi? Imaginem-nos el que representa un any llum, unitat que ha calgut imaginar per a poder fer comprensibles les incommensurables distàncies que separen els astres. Els raigs del Sol, en sortir de l'astre lluminós al matí a l'horitzó, tarden 8 minuts a arribar al nostre planeta. Com sigui que la llum viatja a raó de 300.000 quilòmetres per segon, és fàcil, fent una multiplicació, de determinar el nombre de quilòmetres que la Terra dista del Sol. Un any llum és, doncs, la distància que recorre un raig de llum en un any, a raó de 300.000 quilòmetres per segon. Convertir semblant distància en quilòmetres representaria una multiplicació no gens curta de practicar.

I, com qui no diu res, la constel·lació Sagitari és allunyada del Sol 32.000 anys llum! Ens semblà impossible de proposar-nos fer un càlcul en quilòmetres de la distància que ens proposàrem recórrer; tancàrem els ulls i ens confiàrem a la nostra venturosa i despreocupada imaginació.

Deixàrem la Terra sense fixar-nos massa en els asteroides i planetes sense vida més propers al Sol que la Terra; ens separàrem del Sol i entràrem en els freds, obscurs i immensos espais siderals. En deu anys llum no

s'arriben a trobar, entorn del Sol, dotze astres lluminosos; de manera que ens passàrem llargues distàncies en la més absoluta obscuritat, portant com a guia segura la intuïció. Passàrem a distàncies variades d'astres de totes les edats i condicions: de color roig; recent formats, grocs, a mig camí de la seva evolució, semblants al nostre Sol; de llum blanca i de llum blava, en període àlgid de formació, i altres de menys lluminosos ja en estat de decadència, i alguns encara de llum roja pròxims a apagar-se i a convertir-se en matèria morta. «Què els deurà passar —em preguntava tot viatjant— a aquests cadàvers de l'espai que, després d'haver brillat milers de milions d'anys, perdran tota energia i no lluiran ja més?»

Impossible de comptar la immensa quantitat d'astres que creuàrem durant el viatge; es considera, segons càlculs, amb probabilitat de certesa, que la Via Làctia és una de les galàxies que consta de major nombre d'astres de l'Univers.

Després del llarg viatge arribàrem al lloc del convit. Ens trobàrem amb innombrables éssers que, com nosaltres, curiosos, havien acudit a contemplar el magne esdeveniment.

Procuràrem agrupar-nos amb els representants dels planetes pertanyents a d'altres Sols més immediats al nostre sistema. Un d'ells, Artur, un raig del qual es tingué la pensada que obrís l'Exposició de Chicago, fou un dels que reconeguèrem; forma part del sistema de la Vega, i pertany a la Constel·lació de la Lira. Seguia Alfa del Centaure, 4,4 anys llum de distància de la Terra (38 bilions de quilòmetres), la més propera al sistema solar; i després les altres estrelles, que, com abans hem remarcat, solament en nombre de dotze roden per l'espai a la distància de 10 anys llum del sistema solar, Sírius entre elles. Tots aquests astres lluminosos van acompanyats de planetes, alguns amb vida, i també llurs habitants havien rebut el missatge. Tanmateix, com és de suposar, ens dèiem que existeixen a la Via Làctia un bon nombre de planetes en condicions de poder-s'hi desenvolupar la vida. S'anaren formant grups primer, i després, més familiaritzats, s'acabà per fer una reunió i es generalitzà la conversa. Com sigui que en els espais interplanetaris l'ambient és molt enrarit, la vibració

de la veu s'estenia a molta distància i tots els assistents podien copsar el que es parlava.

Mentre esperàvem que es produís el magne esdeveniment, jo i la meva imaginació preguntàrem als assistents d'altres planetes:

—Què sabeu del més enllà de la nostra Via Làctia?

—No en sabem res —respongueren—. Misteri! Misteri més enllà i misteri dins la mateixa nebulosa nostra.

—A la Terra estem més ben informats —responguérem nosaltres—. Els nostres observadors dels espais, servint-se d'aparells complicats i estimulants l'enginy, han arribat a formar-se una cabal idea de com funcionen i estan organitzats els espais siderals, fins a les més llunyanes distàncies. Han arribat a determinar la separació que hi ha d'uns astres als altres; la seva energia interior i exterior; les forces que regulen l'equilibri dels astres; la seva composició; les temperatures de cada un d'ells; el perquè una esfera de pesada matèria pot viatjar harmònicament en un buit quasi total; com evolucionen els astres; com, en el curs de milions d'anys, s'inicien, progressen i decauen; la composició de cada un dels astres que emeten llum.

»La branca del saber que escodrinya i estudia els espais siderals pertany a una ciència apassionant i enlluernadora que els que habitem el nostre planeta anomenem Astronomia.

»Cada dia s'assenyalen nous descobriments i s'arriba a una més llunyana observació sideral. Els actuals instruments observadors distingeixen les nebuloses que a milers es troben disperses a milions d'anys llum de distància. Tant de bo que la meua modesta imaginació hagués estat acompanyada d'un d'aquests éssers familiaritzats amb els misteris del firmament; quantes coses hauria pogut contar-vos mentre esperem l'infantament que venim a contemplar!

»Us hauria informat de com han pogut ésser calculades les inimaginables distàncies a què es troben els astres uns dels altres, aprofitant la qualitat que alguns posseeixen de canviar alternativament llur

lluminositat; de com pot determinar-se la magnitud de les altres nebuloses espirals; de com s'ha deduït la significació del color de les estrelles: quines són les roges, sols en formació, i quines les de color roig en camí de decadència; de com la llum groga és emesa per astres que estan a mig camí de la seva evolució; de com la llum blanca i blava és patrimoni d'estrelles que es troben en l'àlgid període de desenvolupament; de les temperatures d'aquestes estrelles (entre 25 i 60.000 graus en la seva superfície).»

A darrera hora, quan tots els planetes de la Via Làctia en què era possible desenvolupar-se la vida humana estaven representats, arribà, procedent de llunyaníssimes esferes, un ésser radiant, esplendorós, mirífic, que deixà admirats i meravellats tots els assistents. Aquest ésser digué que el món d'on venia era allunyadíssim i que, captat el missatge, ell havia estat enviat perquè fos testimoni de l'esdeveniment. Tothom emmudí i escoltà l'ésser miraculós que es mostrava als nostres ulls enlluernats.

Sense fer-se pregar ens explicà que l'astre d'on vingué és una llunyana estrella lluminosa. «La vida en el nostre astre —ens diu— es troba al seu inici; no està frenada encara per la deliciosa presó de la matèria. Això vindrà inevitablement; però, ara com ara, lleuger l'esperit, percep clarament els més allunyats missatges del Cosmos. De naixements com el que hem vingut a presenciar, n'hi ha contínuament a centenars, a l'Univers; a tots la nostra estrella envia un missatge per fer acte de presència i registrar el nou-creat.

»Certament que la nebulosa de què formeu part és una de les més extenses de l'Univers; però d'altres n'hi ha que, encara que menys quantioses en astres, són més riques en astres brillants i més plenes de meravelles. Astres molt voluminosos i de potentíssima llum formen part de la nostra nebulosa; molts estan en període de formació, però a d'altres, incandescents i tot, hi ha vida, com succeeix en aquell on jo resideixo.

»Nosaltres, esperits sense matèria, intuïm: més que saber endevinem. Les coses més llunyanes i les més properes estan en forma potencial a la nostra ment. El nostre ésser està infós en l'immens, però senzill, mecanisme de l'Univers. D'una manera manifesta veiem la força

inicial que regeix els destins siderals, i aquesta força se'ns apareix a la nostra ment tal com ella actua. Nosaltres l'endevinem i al mateix temps la sentim; percebem el ritme total i l'harmonia total que en forma de sons mirífics emeten els astres. És la música sideral. Cada astre emet el seu propi so, i la vibració de tots ells produeix —com he dit— la rítmica i voluptuosa Harmonia Universal. I com que existeix l'harmonia de sons, existeix l'harmonia de colors, encara més àmplia i més bella que la dels sons.

»Amb els aparells amb què s'observa l'espai es descobreixen les qualitats materials; distàncies, volum, temperatura, composició; però del misteri que tot l'Univers enclou, de l'essència que el regeix i que el guia, de la vida que en variades formes s'inicia i es posa de manifest en aquells astres que estan en condicions de sentir-ne l'escalf, què en sabeu?

»Són enlairats conceptes que no tenen expressió possible: no poden ésser descrits amb paraules, perquè les paraules no existeixen. Sols poden ésser sentits, imaginats, compresos, perquè foren modelats amb menys matèria que la que posseeixen els éssers que habiten els planetes. L'únic que us puc dir és que l'Univers cal considerar-lo com un ésser vivent, en el qual està infosa una gran ànima i, per tant, una suprema intel·ligència.»

El personatge callà. S'iniciava el naixement de l'estrella, i un silenci devot, curiós i admiratiu regnà entre la concurrència.

Començaren a condensar-se vapors subtilíssims, vinguts de no se sabia on, que anaven prenent lentament forma esfèrica. Ja estructurada la forma (això demanà llargs espais de temps imprecisables), aparegué una llum rogenca que augmentà pausadament d'intensitat: el nou astre era ja un fet. Una veu pronuncià un nom: *Virfel*, i quedà la nova estrella batejada.

Quant de temps demanà la realització d'aquest fenomen? Ni la meua imaginació ni jo mateix, extasiats, atents a la conversa i al procés de l'infantament, no ho podem precisar. La mesura amb què acostumem a amidar les coses és tan reduïda, és tan mínima! Jo m'imagino alguns milers d'anys. El viatge de retorn no compta; el temps a observar i a admirar, a

esperar i a contemplar el misteri de la iniciació i evolució de la formació de l'astre, a imaginar quines forces siderals, divines, invisibles i poderoses es reuniren perquè es realitzés el prodigi, és el que no m'ha estat possible de capir.

L'únic que es pot assegurar, però, és que quan tu, apreciat lector, per jove que ara siguis, deixis aquest món, per Virfel haurà passat menys d'un segon de la seva existència.

Ja llegides aquestes ratlles, sabràs, doncs, lector, que a la nostra Via Làctia existeix, d'ara endavant, entre els milers de milions d'astres que la componen, una estrella nova: l'estrella Virfel.

Quan durarà la seva existència? No és possible de precisar-ho: milers de milions d'anys, segurament. De primer anirà augmentant la seva brillantor i després disminuint fins que s'apagui; i llavors vindrà el refredament i més tard cal imaginar que s'hi desenrotllarà la vida com al nostre planeta, si és que algun astre veí pot enviar-li llum, calor i energia, tal com el Sol l'envia al nostre venturós planeta Terra.

Joaquim Cusí

Llers, Alt Empordà, 3 de maig de 1879 — Barcelona, 21 de maig de 1968. Es llicencià a Barcelona el 1911. Establert a Figueres, a instàncies de l'oftalmòleg Francesc Agulló desenvolupà la preparació de la pomada oftàlmica a l'òxid groc de mercuri (fórmula de Pagenstecher), que obtingué una àmplia difusió arreu del món i li permeté desenvolupar una empresa farmacèutica familiar, especialitzada en productes oftàlmics. Traslladada l'empresa al Masnou, adquirí el 1921 l'apotecaria del monestir benedictí de Santa Maria la Real de Nájera (Logronyo), reinstal·lada al Masnou com a museu de farmàcia i medicina. El 1925 fundà els Laboratoris del Nord d'Espanya (els quals, després de la seva mort, reberen el nom de Laboratoris Cusí, SA), que dirigí amb el seu cosí Rafael i que arribaren a ser líders del sector oftalmològic a l'Estat espanyol. El 1995 l'empresa fou adquirida per Alcón, filial del grup Nestlé. El 1958 Joaquim Cusí ingressà a la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona. Fou també membre de la germandat de Poblet.

Com a curiositat en la seva biografia, cal destacar que l'any 1961, amb el pseudònim d'Abel, va publicar dins de *Fantasies i contes per a gent jove* dos relats de caire fantàstic, «Història d'un àtom» i «Un viatge a l'imperi dels astres», acompanyats d'uns dibuixos a ploma de la prestigiosa il·lustradora i escriptora especialitzada en llibres infantils Elvira Elias. Tots dos contes han estat publicats en aquesta col·lecció digital.

Col·lecció NITROS MÍNIMA

Totes les publicacions

1. «El codi de la No-llei», de Frederic Pujulà.
2. «La vetlla dels morts», de Joaquim Ruyra.
3. «La vedellada de míster Bigmoney», de Pere Verdaguer.
4. «Història d'un àtom», de Joaquim Cusí.
5. «La tolerància», de Roser Cardús.
6. «La perera de misèria», de Francesc P. Briz.
7. «Un viatge a l'imperi dels astres», de Joaquim Cusí.